

УДК 792.57: 78.036.9

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-2-7>

Павло ЗІБРОВ,
 orcid.org/0000-0002-3537-5860
 народний артист України, професор,
 завідувач кафедри естрадного співу
 Приватного вищого навчального закладу «Київський університет культури»
 (Київ, Україна) dianazibrova1@gmail.com

Владислав ЗАЙЦЕВ,
 orcid.org/0000-0002-7661-6886
 заслужений артист України,
 доцент кафедри естрадного співу
 Київського національного університету культури і мистецтв
 (Київ, Україна) info@vladzaytsev.com

ВОКАЛЬНА МАНЕРА ЯК ОСНОВА ТВОРЧОГО СТИЛЮ ПОП-ВИКОНАВЦЯ

У статті висвітлюється значення голосового апарату естрадного виконавця у його творчому успіху, підкреслюється, що вирішальну роль відіграє індивідуальний виконавський стиль. Його можна визначити як комбінацію виразних засобів, індивідуальної техніки та неповторної манери, узгодженої з когнітивною та емоційною діяльністю виконавця.

Використовуючи метод компаративного аналізу в дослідженні зосереджується увага на творчості таких провідних співаків, як Сем Сміт, Адель, Бейонсе, The Weeknd. Їх вокальні діапазони, співацькі техніки та емоційна виразність є тими факторами, що формують основу творчої оригінальності та індивідуального стилю поп-зірок. Узагальнено особливості вокальних стилів Сема Сміта, Адель, Бейонсе та The Weeknd. Зокрема Сем Сміт вирізняється емоційною простотою, яка жевріє через душевну та вразливу подачу. Вокальний стиль Адель характеризується виразною силою, в якій поєднується контроль голосу та резонансний тембр. Підхід Бейонсе відзначається бездоганним контролем над голосом і його універсальністю. The Weeknd запам'ятовується своїм неземним фальцетом та меланхолійним тембром.

Робиться висновок, що їхня бездоганна вокальна техніка слугує засобом передачі глибоких емоцій, що робить їх вірцевими постатями в царині популярної музики. Всі чотири артисти вважаються майстрами вокальної техніки. Їхня досконалість проявляється у здатності контролювати свій голос, передавати нюанси динаміки та використовувати вокальні техніки для втілення різних художніх образів. Кожен має унікальний вокальний стиль, що становить основу їх різноманіття. Водночас всі вони спроможні майстерно передавати емоційно-художню образність творів, викликаючи у слухачів глибокий досвід співпереживання почуттям головних героїв. Їх вміння передавати зміст композицій реалізується завдяки використанню таких вокальних прийомів, як тванг, фальцет, фрай, белтінг, субтон, йодль, що обираються співаками в залежності від мистецьких задач та особистих індивідуальних вподобань.

Ключові слова: вокальні прийоми, співак, вокальна манера, стиль, художня образність, поп-музика.

Pavlo ZIBROV,
 orcid.org/0000-0002-3537-5860
 People's Artist of Ukraine, Professor,
 Head of the Pop Singing Department
 Kyiv University of Culture
 (Kyiv, Ukraine) dianazibrova1@gmail.com

Vladyslav ZAITSEV,
 orcid.org/0000-0002-7661-6886
 Honored Artist of Ukraine,
 Associate Professor at the Pop Singing Department
 Kyiv National University of Culture and Arts
 (Kyiv, Ukraine) info@vladzaytsev.com

VOCAL MANNER AS THE BASIS OF A POP SINGER'S CREATIVE STYLE

The article highlights the importance of the pop singer's vocal apparatus in his/her creative success, emphasizing that the individual performance style plays a crucial role. It can be defined as a combination of expressive means, individual technique and a unique manner consistent with the cognitive and emotional activity of the performer.

Using the method of comparative analysis, the study focuses on the work of such leading singers as Sam Smith, Adele, Beyoncé, The Weeknd. Their vocal ranges, vocal techniques and emotional expressiveness are the factors that form the basis of the creative originality and performance style of pop stars. The features of the vocal styles of Sam Smith, Adele, Beyoncé and The Weeknd are summarised. In particular, Sam Smith is distinguished by emotional simplicity, which is evident in his sincere and vulnerable presentation. Adele's vocal style is characterised by an expressive power that combines voice control and resonant timbre. Beyoncé's approach is marked by impeccable control and versatility, covering a multi-octave range. The Weeknd is remembered for his unearthly falsetto and melancholic timbre.

It is concluded that their impeccable vocal technique serves as a means of conveying deep emotions, making them exemplary figures in the field of popular music. All four artists are considered masters of vocal technique. Their excellence is manifested in their ability to control their voices, convey nuanced dynamics and use vocal techniques to create different artistic images. Each of them has a unique vocal style, which is the basis of their diversity. At the same time, all of them are able to masterfully convey the emotional and artistic imagery of the works, evoking in the audience a deep experience of empathy with the feelings of the main characters. Their ability to convey the content of the compositions is realised through the use of such vocal techniques as twang, falsetto, fry, belting, subton, and yodelling, which are chosen by the singers depending on their artistic tasks and personal individual preferences.

Key words: vocal techniques, singer, vocal manner, style, artistic imagery, pop music.

Постановка проблеми. У сучасній поп-музиці, що представлена безліччю напрямків, існує багато чинників, що формують унікальність стилю виконавців. Серед них виділяється вокальна манера, яка може бути розглянута в якості ключового елемента, що допомагає створити неповторний образ співака. У поєднанні зі сценографією, іміджем виконавця вона є центром його творчої індивідуальності. Проведення компаративного аналізу творчості різних поп-співаків та співачок надає можливість виокремити ключові особливості їх вокальної манери та індивідуального стилю, а також проілюструвати ті базові компоненти, з яких вони складаються.

Аналіз досліджень. Феномен індивідуального стилю представників музичної індустрії по-різному досліджувався в наукових роботах вітчизняних авторів. І. Коханик розглядає музичний стиль, насамперед, як сферу комунікації композитора, виконавця, музикознавця, у найзагальнішому плані піднімаючи це важливе теоретичне питання. Висвітлення особливостей індивідуального виконавського стилю та теоретичних аспектів його розуміння у мистецтвознавчій та психолого-педагогічній літературі здійснює М. Хмелюк. Ряд авторів розкривають стилістичну своєрідність виконавства, звертаючись до творчості конкретних виконавців. В. Слободян та А. Кузьменко здійснюють це через аналіз стилю Адель, О. Тринько – на основі спадщини Бейонсе Ноулз-Картер, А. Фурдичко – через висвітлення творчих принципів Сема Сміта. Проте, бракує досліджень, де було б залучено компаративний метод, який би дозволив висвітлити специфіку індивідуальної вокальної манери та стилю виконавців через співставлення з іншими представниками поп-сцени.

Мета статті – дослідити особливості індивідуальної вокальної манери провідних сучасних поп-виконавців та виявити її роль у формуванні творчої індивідуальності співака.

Виклад основного матеріалу. На сучасній поп-сцені є чимало виконавців. Хтось з них має велику слухачську аудиторію, яка лише поповнюється з роками, а дехто є співаком, чиє ім'я швидко забудеться. В чому полягає секрет творчого успіху виконавця? Зрозуміло, що неабияку роль відіграє грамотна піар-компанія, наявність продюсерської агенції, що опікується виконавцем. Проте навіть за умови підтримки співаків одним продюсером, один може мати більшу популярність, а інший – меншу. З чим це пов'язано? Відкинувши матеріальні немужичні чинники приходимо до закономірного висновку, що неабияку роль відіграє саме голосовий апарат виконавця, його вміння ним користуватись, його спроможність створити цікаву версію пісні, надавши їй неповторного звучання. Це все те, що входить до індивідуального виконавського стилю, який М. Хмелюк визначає наступним чином: «характерна для певного виконавця сукупність виразних виконавських засобів, індивідуальних виконавських прийомів у взаємозв'язку з його пізнавальною, емоційно-вольовою і духовною активністю, яка корелюється з проявом властивостей певного темпераменту виконавця та проявляється у неповторній індивідуальній манері гри кризь призму особистісного мислення» (Хмелюк, 2021: 166). Водночас музичний стиль може бути представлений не лише як характеристики виконавця, а також як поле «творення духовної реальності» (Коханик, 2017: 79). Ці визначення підкреслюють потребу розкриття особливостей вокальної манери як комплексного явища, що формується в певних художніх умовах та спрямоване на досягнення конкретної мистецької задачі.

Доречно провести порівняльний аналіз виконавської діяльності різних виконавців, враховуючи такі фактори, як вокальний діапазон, мелізматичні прийоми та емоційна виразність, комбінування яких становить основу їх творчої своєрідності, їх виконавського стилю.

Сем Сміт, британський співак і автор пісень, володар Греммі, вирізняється своєю винятковою вокальною майстерністю, яка розкривається у пісенному репертуарі, що сповнений проникливими мелодіями з вкрай чуттєвими текстами. Вокальна манера Сема Сміта є такою, що викликає емоційний резонанс у публіки та здатна зачарувати слухачів. Великий співацький діапазон Сміта, сильний та потужний голос, яким він керує без зусиль, дозволяє передати широкий спектр емоцій - від надзвичайної вразливості та ніжності до піднесеного тріумфу. Ця емоційна глибина свідчить про здатність виконавця наповнювати виступи справжніми почуттями та транслювати їх публіці. За допомогою чого ж досягається подібний ефект? Спробуємо розкрити дане питання.

Однією з визначальних рис вокальної техніки Сема Сміта є контрольоване використання вібрато. Модулювання висоти звуку додає теплоти та щирості співу, створюючи звукову текстуру, яка є виразною. Таке майстерне володіння вібрато дозволяє Сміту передавати найтонші емоційні нюанси.

Не менш важливу роль відіграє здатність Сема Сміта використовувати широкий динамічний діапазон, адже навіть в межах однієї фрази він може здійснювати перехід від співу пошепки до кресендо, причому збільшення чи зменшення інтенсивності подачі звуку відбувається вкрай природно. Ця універсальність філірування звуку та зміни динаміки дозволяє Сему Сміту створювати розвиток у пісні навіть за допомогою сили звуку. Використання Смітом різноманітних вокальних прийомів, одним з найбільш поширених з яких є фрай, надає чуттєвості його голосу. Сміт багато співає субтоном. Мікромелізматика є прийомом, що характерна для проспівування фраз. Назальний тванг, від якого починаються фрази, надає можливість згодом переходити до головного регістру. Субтон створює ефект натягіння. Зокрема це можна простежити у пісні «Writing's On The Wall», де в кінці фраз він не лише використовує вже згадані прийоми, але й додає в кінці йодль. На початку приспіву він застосовує белтінг, який надає більшої потужності звуку. Від найбільш високої точки приспіву він використовує головний регістр, фальцет, який потім завдяки міксту поєднує низхідну фразу та фразу, яка опановується стрибком і знову співається фальцетом. Під час співу мелізмів він змінює регістри та, відповідно, виконавські прийоми. Найчастіше у його композиціях використовуються такі, як фрай, тванг, белтінг, фальцет, а також *scry vocal*.

Не менш важливим складником вокальної манери Сема Сміта є контроль дихання, завдяки

якому артист переходить від фрази до фрази, забезпечуючи ефект безперервного співу на одному диханні, причому момент вдиху нівелюється, а емоційність подачі та гучність не зменшуються. Це сприяє загальній безперервності та плавності його вокальних ліній.

Отже, основою вокальної манери Сема Сміта є комбінація емоційності та потужної експресії, яка створюється завдяки вібрато, динаміці, мелізматичі та контролю дихання. Його творчість є такою, в якій можна віднайти ознаки різних музичних стилів, які синтезуються, формуючи неповторний саунд. «У багатьох піснях використовуються елементи диско. У деяких творах проступають риси госпелу, гімну, дабстепу, R&B, класичної музики. Все це свідчить про те, що співак і композитор обирає шлях експериментування з музичними напрямками, що дає вражаюче-цікавий результат» (Фурдичко, 2021: 58).

Вокальна майстерність британської співачки Адель також базується на емоційній та щирій подачі музичного матеріалу. Її вокальна манера заснована на сильному та виразному потужному звуковидобуванні. Її голос, в якому наявні низькі форманти, передає глибокі справжні почуття, втілюючи образ сильної жінки.

Особливістю вокальної техніки Адель є контроль голосом, який без зусиль звучить у різних регістрах (діапазон 2,5 октави від С малої октави до – F другої). Серед найбільш часто вживаних вокальних прийомів вирізняються назальний та горловий тванг, субтон, фальцет. Специфікою голосу співачки є резонансний тембр, що наче пронизує слухача. Багатство динамічного нюансування, вміння формувати кожен фразу надає потужності її голосу. Так, наприклад, у пісні «Hello», яка змальовує розмову з далеким колишнім коханим, добре проілюстровано особливості вокальної манери співачки. «Основні мотиви пісенної творчості Адель – спогади, смуток за минулим, кохання, розбите серце тощо» (Слободян, 2020: 101).

У ході виконання заспіву вона використовує різні вокальні позиції. Адель починає куплет з неголосних, зручних нот у мовленнєвій позиції. При цьому початок фраз виконується із використанням манери тванг, натомість наприкінці застосовується субтон. Голосні звуки за рахунок заокруглення формують глибокий звук. Також використовується незначне потріскування в голосі – це вокальний прийом фрай. Виконання слова «hello» здійснюється із використанням мелізмів, що формують ефект погойдкування голосом. У приспіві застосовується мікс твангу, а зго-

дом белтінга та міксту. На високих звуках застосовується фальцет. В пісні формується образ не лише через специфіку промовляння мелодики, а й завдяки ритміці. Співачка прагне підкреслювати ритмічний малюнок, наголошуючи кожне слово. Порівняно з Семом Смітом, вокальна манера Адель є більш прямою. Вона менше грає та перетілюється у своїх піснях, демонструючи здебільшого один константний образ. Проте завдяки багатству тембра, силі голосу, динамічним нюансам, мелізматиці вона передає справжні емоції.

Бейонсе, американська культова співачка, авторка пісень і виконавиця, відома своєю неперевершеною вокальною майстерністю та динамічною сценічною поведінкою. Її вокальна манера та блискуча техніка є лише частиною творчого артистизму, який складається також завдяки яскравому танцювальному складнику. Вокальна манера Бейонсе характеризується здатністю привертати увагу за допомогою динаміки. Незалежно від того, чи виконує вона душевні балади, чи енергійні гімни, голос Бейонсе втілює владність та силу, яка зачаровує слухачів.

Як і згадані виконавці, Бейонсе має бездоганний контроль над динамікою – від шепоту, що має багато нюансів до потужної вокальної інтенсивності. Цей контроль дозволяє їй наповнювати кожну ліричну пісню бажаною емоційністю. Вокальний діапазон Бейонсе свідчить про її універсальність. Завдяки здатності плавно переходити між регістрами, демонструючи повний обсяг свого вокального спектру, Бейонсе спроможна експериментувати з різними жанрами та музичними стилями, що й реалізується у її тривалій виконавській кар'єрі (як учасниці колективу, дуету чи сольній діяльності). Відмінною рисою вокального стилю Бейонсе є майстерне використання мелізмів. Ці вокальні прикраси, які виконуються з досконалою точністю, додають вишуканості її співу. Бейонсе застосовує мелізматичні фрагменти не просто задля прикрашання, а як засіб передачі складних емоцій та підкреслення ключових моментів у своїй музиці. При відтворенні стрибків Бейонсе використовує техніку фальцету. Найбільш часто вона використовує назальний тванг, а також грудний вокальний регістр. Причому тванг вона застосовує у мікстовій позиції, що «дозволяє робити звук не настільки різким, а дещо приглушеним» (Тринько, 2022: 58).

Вокальна манера Бейонсе характеризується здатністю передавати емоційну глибину. Незалежно від того, чи виражає вона вразливість, силу або пристрасть, вона доторкається до емоційного ядра кожної пісні, встановлюючи глибокий зв'язок

зі своєю аудиторією через ширість подачі музичного матеріалу. В її вокальній манері переходить між регістрами і вокальними прийомами здійснюються вкрай виразно. Завдяки майстерному фразуванню вона формує складні мелодичні структури, які надають цілісності її виступам та перетворюють кожну пісню на окрему сценку. Власне виконавська манера Бейонсе невіддільна від її майстерної сценічної діяльності, адже її виступи - це синтетичне поєднання вокального блиску, танцю і театральності. Здатність Бейонсе передавати розповідь не лише голосом, але й завдяки сценографії піднімає її артистизм на рівень, який перевершує традиційні очікування. «Для творів із репертуару співачки характерне поєднання енергійного танцювального ритму та виразного мелодичного компоненту. Сильові уподобання Бейонсе Ноулз-Картер пов'язані з R&B, поп і хіп-хоп, соул і фанк, які нерідко поєднуються у межах однієї композиції» (Тринько, 2022: 57). Вокальна майстерність Бейонсе формується завдяки емоційній подачі, бездоганному контролю, універсальному голосовому апарату, виразній мелізматиці, плавним переходам і театральній сценічній дії.

Вокальна майстерність канадського співака The Weeknd (справжнє ім'я – Абель Макконен Тесфайє) полягає у використанні фальцету як основи його звукової ідентичності. Вокальний тембр The Weeknd відзначається примарністю і меланхолійністю, його голос наче несе в собі відчуття туги та інших емоцій, посилюючи розповідність текстів. Ця унікальна тембральна якість сприяє зануренню в інтроспективну атмосферу його музики.

Важливою складовою вокальної техніки The Weeknd є його здатність плавно переходити з одного вокального регістру в інший – від резонансних глибин грудного голосу до фальцету, що створює динамічний і багатоплановий звуковий досвід. Нерідко співак використовує шепіт, що додає інтимності його вокалу.

Ще одним прийомом, який притаманний для The Weeknd є використання вібрато, що стає вишуканою та виразною технікою орнаменталізації мелодики. Він використовує вібрато для посилення емоційного впливу, додавання чуттєвості. Як і у випадку попередніх виконавців, співак майстерно створює звукову картину твору, чергуючи моменти інтенсивності і динамічної стриманості, які посилюють емоційний вплив його виступів. The Weeknd відкритий до експериментів, адже у своїх творах поєднує елементи R&B, поп- та електронної музики, демонструючи інноваційну вокальну експресію, яка кидає виклик традиційним жанровим межам.

Висновки. Порівнюючи вокальні манери Сема Сміта, Адель, Бейонсе та The Weeknd, стає очевидним, що кожен артист має унікальний і самобутній підхід до вокальної майстерності, роблячи свій внесок у розвиток сучасної музики. Зокрема Сем Сміт вирізняється своєю емоційною простотою, яка жевріє через душевну та вразливу подачу. Вокальний стиль Адель характеризується виразною силою, в якій поєднується контроль голосу та резонансний тембр. Підхід Бейонсе відзначається бездоганим контролем і універсальністю, що охоплює багатооктавний діапазон. The Weeknd запам'ятовується своїм характерним фальцетом та меланхолійним тембром.

Усіх чотирьох артистів об'єднує прагнення передати художні образи завдяки потужній емоційній подачі – чи то через вразливість (Сем Сміт), чи то через зворушливу щирість (Адель), чи то через владну присутність на сцені (Бейонсе), чи то надзвичайну сексуальну чуттєвість (The Weeknd). Всі вони є майстрами, чия вокальна техніка є бездоганною. Засобами такої досконалості є вміння контролювати голос, передавати найменші нюанси динаміки та використовувати вокальні прийоми задля втілення різних образів. Їхні індивідуальні вокальні стилі базуються не лише на технічній досконалості, але й на вмінні втілювати щирі і глибокі емоції, які вони передають слухачам, що робить їх взірцями в царині популярної музики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коханик І. М. Музичний стиль як сфера комунікації композитора, виконавця, музикознавця. *Київське музикознавство*, 2017. Вип. 55. С. 70-81.
2. Слободян В., Кузьменко А. Стилістична своєрідність творчості Адель. *Збірник наукових праць ЛОГОС*, 2020. pp. 101-103. <https://doi.org/10.36074/26.06.2020.v2.39>.
3. Тринько О. Традиції американської поп-сцени (на прикладі Бейонсе Ноулз-Картер). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2022. Вип 47, том 4. С. 55-59.
4. Фурдичко А. Творчі принципи поп-співака Сема Сміта. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2021. Вип 367, том 3. С.55-58.
5. Хмелюк М.О. Індивідуальний виконавський стиль у мистецтвознавчій та психолого-педагогічній літературі: теоретичний аспект. *Інноваційна педагогіка*, 2019. Випуск 14. Т. 1. С. 163-166.

REFERENCES

1. Kokhanyk I. M. (2017). Muzychnyi styl yak sfera komunikatsii kompozytora, vykonavtsia, muzykovedtsia [Musical style as the sphere of communication of the composer, performer, musicologist]. *Kyivske muzykovedstvo*. 55. 70-81. [in Ukrainian].
2. Slobodian V., Kuzmenko A. (2020). Stylistychna svoieridnist tvorchosti Adel. [The stylistic originality of Adele's work]. *Zbirnyk naukovykh prats LОНОС*, 101-103. <https://doi.org/10.36074/26.06.2020.v2.39>. [in Ukrainian].
3. Trynko O. (2022). Tradytzii amerykanskoj pop-stseny (na prykladi Beionse Noulz-Karter) [Traditions of the American pop scene (on the example of Beonce Knowles-Carter)]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. 47. Vol. 4. 55-59. [in Ukrainian].
4. Furdychko A. (2021). Tvorchy pryntsypy pop-spivaka Sema Smita [Creative principles of pop singer Sam Smith]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. 36. Vol. 3. 55-58. [in Ukrainian].
5. Khmeliuk M.O. (2019). Indyvidualnyi vykonavskiy styl u mystetstvoznavchii ta psyholoho-pedahohichnii literaturi: teoretychnyi aspekt [Individual performing style in art studies and psycho-pedagogical literature: theoretical aspect]. *Innovatsiina pedahohika*. 14. Vol. 1. 163-166. [in Ukrainian].